

KEVADIK

AR
E. A. Kivimäe
Levi NSV Riiklik
Raamatukogu

SP
7513

№ 6

Detsember

1939

S I S U:

1. J u h a n i A h o: Tere tulemast, talvine pimedus!
2. E l l e n T a u t s: Rakupühad.
3. R a n d a r A l a n g o: Hümn rahule.
4. J. P a r i j õ g i: Jõulud.
5. J.-M. G u y a n: Sepp.
7. A. L a i d s o o: Jüri Jaakson 70-aastane.
8. H e n r i B a r b u s s e: Maa sees.
9. L. S.: Kas sõda või rahu?
10. M a r s e l j e e s i s t j a t e m a l o o j a s t.
11. E e s t i K a r s k u s l i i d u l ä k i t u s.
12. E N K - l i i d u t e a t e i d.

KEVADIK

Noorsoo enesekasvatuse, elureformi ja isetegevuse ajakiri.

№ 6

XVI aastakäik

31. detsembril 1939

JUHANI AHO.

Tere tulemast, talvine pimedus!

Tere tulemast jälle, sa talvine pimedus, sa tuttav, rahustav hämarus!

On nagu lööks mulle vabanemise tund, kui talve-öö tuleb ja suvepäev põgeneb. Vabana tõuseb mõte omaenese avarustesse ja tundmus leiab uusi teid, mida talt keegi ei saa sulgeda. Vormid ei või mind enam sundida nende järele kujunema, vaid meelekujutus loob mulle maailma mu enda kohaseks. Lehitsen seda kui raamatut, avan, kust tahan, ja sulen, millal meeldib. Mu ümbrus on ja elab mu ees ainult niisugusena, nagu teda endale kujutlen.

Ja ma kujutlen metsad täis omaenese olendeid, täidan teed ja tänavad omaenese tuttavatega, keda muud ei näe kui mina ega tunneks ära, kuigi neid näeksid; annan omaenese iluduse maastikele, kõik on minu ja ilma minuta ei ole midagi. See on minu tuul, mis säääl väljas mu akna all männikus mühab, see on minu laine, mis kaldakividel laksub; ja kui torm tõuseb ja salu ulub ja mets mühab, on see nagu minu tarvis tõstetud ja on, nagu tõlgitseks see minu tundmusi. Mulle tuikab täht, mulle kumab kuu, minule süütab põhjapiir oma tungla, sest ma ei näe ega usugi, et teisi oleks neid nägemas või kuulmas.

Lähen kodu poole, kus juba kõik uinuvad ja kust ainult veel mu oma akna tuli vilgub. Päeval tõmban kardinaid ette, kuid öö tulekul avan nad ja lasen pimeduse sisse paista. See on ju põhjatu mere pind, mis ei hirmuta ega kohuta, vaid ainult annab rahu mu rindu ja sügavike harmooniat hingesse. See on kui kõlakoda, millest kõik, mida sinna heidan, tänulikult, suurendatult ja mitmestatult tagasi pörkab: väikseimgi mõte ja ebamääraseimgi tundmus, mis arasti päkest pelgavad, julgevad välja ja lähevad suurina ja iseteadlikena tagasi, et sõnuks sulada.

Rahupühad.

Üks kord aastas on kogu elavale loodusele vaja sügavat rahu, uusi jõudusid koguvat ja oma tehtud pingutusi ning püüdlusi hindavat vaikust. Inimene, kõige enam liikuvam, kõige suuremaid vahemaid edasitormav, loodust ja omasuguseid organiseeriv, tunneb ka kõige rohkem sellise rahu väärtust ja vajadust selle järele. Seepärast aasta lõpul, mil päevad on muutunud pisi-pisikesiks, ja ainult valgelhelendav lumivaip koos kõrgel-sädelevate planeedi-suurukestega püüavad pehmed elusid lahutavat ööpimedust, nendele aegadele on inimene asetanud oma aastatöö lõpu. Seda aastatöö lõppu teevad pidulikuks vilkuvate küünalde, helisevate kellukeste ja roheliste kuuskedega ehitud päevad, mida on kutsutud suursugustava nimemega rahupühadeks.

Vähimalt meist, aatlejaist noorist, on igauks oma igapäeva askelduste, toimingute ja taotluste järel igal aastal täie tõsidusega võtnud rahupühade vaikuse kutsumist ja enesesüvenemise õilistust. Semestreid täitnud õppimised on korraks jälle lõpul, üldharidust andvate ülesannete ja küsimuste juures toimitsemise on natukeseks katkenud. Meile on jäänud nüüd aega mõtiskeluks, kas oleme meile antud või usaldatud tööde juures igal kohal olnud inimene selle tublimas tähenduses. Kas meie tõekspidamised, eesmärgid ja meie töö on olnud vajalikud kooskõlas.

Kui meil mõnikord meie kodu on rohkem inimestest tihedalt ümbritsetud kitsaks ruumiks, kus pole võimalik leida kohta oma üksinduseks ja rahuks, siis oleme käinud lumest krudiseval teel, küll kuskil linnaäärses vaikusel, küll maal kohisevat metsa läbistaval rajal. Koguni lagedal üksindasel talveteel ja lumiste nurmede keskel oleme otsinud enesele üksindaolemist ja rahu. Jahe tuul on puudutanud me laupa, kõrgel me kohal on lennelnud pilvepuhmad, päikese või kuu kujundatud õrnad varjud on

tantsiskelnud me ümber. Ja me oleme võinud tunda talverahu õnnestavat sügavust, selles suutnud teha oma elamist õigustava kokkuvõtte möödunud aasta pingutustest, küll nurjumistestki, aga ka soovitud tulemustest. Selle kokkuvõtliku pildi taustal, kus kogu mööduva aasta kirevus on sulanud ülevaatlikuks nagu eilne päev, sääl julgus, eneseteadlikkus ja teotsemisind, mis oma jõudu tahab säästa senisest juba suuremaiks ülesandeks, sirutab igatsevalt ja vaevast armastavalt oma vaimsed käed vastu uutele saabuvatele aegadele.

Meie veendumel veel enam, et sügava rahu kaudu enese leidmiseni, enese leidmisest oma elule ühiskondlikult väärtusliku sisu andmiseni, see on vastutustundelise aatleja nooruki ainuke eneseteostamise tee. Ei see ole meile koormaks, vaid meie teed ettemääravaks õnnelikuks ülesandeks, et igal hetkel üksinduspagulase vaikuskeski kogu oma verrega ja südametuksega oleme seotud meid ümbritseva eluga.

Sellest see on, et tänavused rahupühad on lähenenud meile nukrutseva alatooniga: maailmas risti nende eneste tahtele ei või paljud, paljud inimesed olla nende pühade õnnelikeks osasaajaks. Euroopa sõda, mida nii palju aastaid kardeti, on saanud kohutavaks tõeks.

Mõtlev noorus ei ole kunagi eitanud võitluse vajadust, väärtust ja õilistavat külge. See võitlus võib aga olla ainult teadlikult puhtaid ning ausaid vahendeid valiv, kantud positiivsest ületamistungist, rajatud isikliku tubliduse, vahvuse ja õiglustunde sünteesist kantud teotsemistahtele. Võitlust enese minas oma parema mina eest, võitlust igapäevaiümbruse allakiskuva mõju vastu; maarahva võitlust metsiku maaga ja selle kultuuristamiseks, teadusmehe võitlust mõne senikehtinud ebatõega ja sissekulunud traditsioonidega jne. Aga niipalju, kui me oleme armastanud võitlust, sama-

Hümn rahule.

Lumise kõiksuse all, taeva, maa ja mere mõõtmatuses tähistas kaks aastakümnet rahu eestlaste karges põhjalas kaht minutit. Kesk raua- ja tuleajastu lummust pidurdus aeg täis üllaid mõtlusi, vaikust, mälestusi ja lõpmatust. Sini-must-valge kõrvale heisati kuldne päikeselipp, töö, rahu ja vabaduse sädelev trikoloor. Ning hetke jõulikkus pühkis hingist demonliku raevu, hirmu, õuduse ja ahistuse, paisates avarusse vägeva marseljeesi peagu terves maailmas hüljatud jumalusele, kelle pühimaks katedraaliks on inimsüda:

„Mina olen Rahu! Ja olgu avatud mulle ukсед teie südameisse!“

Ent miljonite, sadade miljonite südametunnistused on lukustatud tema ees, tema kõrval ja kohal, sest see elu on peagu igas ilmakaares nagu väli-laatsaret täis valukarjeid, krampe, hüsteeriat, vennaverd, lõhestatud kehi ja hingi. Sääli tuli ja teras on hävitand hulkade südameist rahu- ja õnnetempli, mille suitsevail ahervartel, söestund laipade kohal, tiirleb metsiku kiirusega „interneeritud“ tänapäeva põrgukarussell, laetud täis verdnõretavate lõustadega võidu- ja surmasõitjaid silm silma ja hammas hamba vastu.

„Ära säält, kas või teisele poole aega ja ruumi!“ hüüab iga mõtlej inime, kelle vaim veel vaba mürgist, vennatappe kirest ja robotsusest.

„Jääme siia,“ mõtleme, tunneme meie, „kus sinine põhjala taevas, must elu andev huumusmuld ja valge hellaslik rahu!“

Ning töös, rahus, vabaduses ehime eestluse kotkalennulise vaimu lainleva hõberüüga ja läkitame südamehääli üle aja, üle kauguste ja kõrguste vendadele ja isadele paradiisis — nõnda nagu võimas Hemnon läkitas ennatu hümnü päikese poole — sest nende verega on pühitsetud meie rahu- ja õnnetempel:

„Meie elame, ning ka teie peate elama!“

võrd kirglikult oleme vihanud sõda alati, mis enam ei olegi mingi võitlus üheski puhtamas varjundis, vaid brutaalsete jõudude vallandamine hävitustööks, masina ja tehniliste võtete kui ka arvulise ülekaaluga „õigluse“ tegemine.

Meie ei saa võtta mingeid pettekujutelme omaks, et sõjad ka kaoksid iseenesest, seni kui ei ole hakatud tegema suurt tööd nende tekkimise põhjuste kõrvaldamiseks. Just rahupühade õhustikus paistab kõige selgemini just nooruse ülesanne enne kõike olevat võidelda sõdade vastu.

Nii kuidas tee ühiskonnani ei või minna teisiti kui isiku kaudu, nii selle-

sama väikese isiku töö rahu hääks maailma vägevate sõjaliste heitluste taustal ei saa iialgi minna teist teed, kui ühiskonnaelu nähtuste ja vastuolude tundmaõppimise järgi kujuneda vaimsete abinõudega aktiivseks töötajaks uute sõdade tekkimiseelduste vastu. Kus meie pilk sisemisest kultuurist juhituna hakkab terava selgusega nägema maailma kõiki vastuolusid, ja teotsemine otsima liitu inimesuse ja mõistuse nende jõududega, kes tõeliselt tahavad maailmast kaotada sõda tema algeoni, alles säältpäälle saame rahupühade sügava mõtte täielikeks mõistjateks, osasaajaiks ja viljakaiks edasikandjateks.

XII 1939.

Jõulud.

Kui jõulud hakkasid tulema, siis oli hea. Esiti ikka sunniti meid jõululaule pähe õppima, et muidu jõulud ei tule. Aga kui jõulud juba ligi jõudsid ja vanaema Joosepi uue salli valmis sai, siis ei olnud temal enam aega õpetada ja meie võisime teha, mis aga ise tahtsime.

Siis olid kõik inimesed head. Sule omad leppisid meie rahvaga ära, ja nende ema ja meie ema lasksid kahe peale kokku kuue kopika eest loorberlehti ja vürtsi tuua, et sedasi tuleb odavam. Pärast lugesid siis lehed ja vürtsite-rad pooleks. Ja kui nende ema kalja valmis sai, siis tõi ta toobiga meile ka mekkida, ise ütles:

„Katsuge ka, misuke on; minu arust on just kui kõrbenud maiku juures.“

Meie ema ütles:

„Oh, ei ole kedagi!“

Siis meie ema lõikas temale tüki sepikut ja ütles:

„Katsa ka! Minu arust just kui oleks vähese kerkimisega.“

Sule ema katsus ja ütles niisamuti:

„Oh, ei ole kedagi!“

Mina sain aru, et nüüd on Sule omad meie rahvaga jälle head, ja ütlesin Joosepile:

„No kui Sule omad nüüd ikka jõulupuud teevad, siis kutsuvad meid ka.“

Aga sel hommikul, kui meil vorsti tegema hakati, mängisin Joosepile väikese vingerpussi. Ma ütlesin:

„Mine õige Reedule ja palu vorsti painupakku; ema hakkab täna vorsti tegema.“

Joosep pani kindad kätte ja läks kelguga pakku tooma. Aga kui tagasi tuli, siis nuttis:

„Mis sa valetad, vorstid lähevad isegi kõveraks.“

Isa ei käinud enam töö, vedas vaid metsast hagu koju ja toimetas niisama. Meie nägime küll, et kui isa ühel õhtul metsast tuli, siis oli jõulukuusk koorma otsas. Tema peitis

kuuse ära lumehange ja hobuselauda vahele, et lapsed ei näeks. Meie teadsime küll, aga ikka küsisime:

„Isa, kuhu sa kuuse panid? Isa, kuhu sa kuuse panid?“

Isa ütles, et ega see olnudki kuusk, et need olid jalapuhastamis-oksad. Aga meie saime aru küll, et oli kuusk, tema aga ei taha lastele öelda.

Jõulu-laupäeval oli igav. Käisime rehe all kaerakirstul ja isa kapil kolamas, et

kus see prääniku- ja kompvekikott on. Et siis saaks kohe näha, mitu präänikut ja kompvekki igamees saab. Aga meie ei leidnud midagi. Mineval aastal oli jõuluasjade kott küll kaerakirstus.

Siis tahtsime emale ja eidele appi minna või muidu vaadata, mis nad teevad. Aga meid kästi õue minna kelguga liuguma. Mis sa ikka ühtepuhku liugud!

Siis käisime Reedul ja Sulel. Reedu poiss oli ahju peal ja mängis kassiga, et põrandal ei ole ruumi, et põrandal teeb ema vorsti. Aga Sule August oli poodi läinud.

„Meil ei olnud midagi teha. Joosep

ütles küll, et: „hakkame mängima,“ aga mina ei tahtnud. Mis sa ikka ühtelugu mängid! Tema tegi hobuse-sabajõhvist viiuli, pani ühe otsa suhu ja teist hoidis kinni, siis pinistas sõr-mega ja ütles:

„Nüüd on jälle jõulu viimane püha, ja mina olen vana Raismik ja olen vähe vintis ja tulen teile viulit män-gima.“

Siis taarutas rehepõrandal ja hak-kas laulma just kui vana Raismikki:

„Vaat see on tubli ja mehine mees, Kel vahva ja vapper süda on sees...“

Aga see ei olnud kellegi ilus mäng!

Küll see päev oli pikk. Aga kui õhtu tuli, siis oli hea. Isa tõi kuuse sisse, ikka jalg all ja kõik ja ütles:

„Noh, lapsed!“

Meil oli hea meel ja hakka-sime kuuske eh-tima. Kõik seitse küünalt panime külge. Hobustele sidusime nõõrid külge ja panime rippuma. Kõige toredamad onlaiad kompvکید, neil on pildid peal, mõnel lumimemm, mõnel laps või sõdur, aga ilusad pildid.

Küll sai ikka tore jõulupuu! Kui kõik oli külge pandud, siis jäi lauale palju niisukest magusat puru. Mina tõmbasin näpuga kriipsu vahele ja ütlesin Joosepile:

„Siit saadik on sinu, siit saadik minu.“

Siis lakkusime selle puru ära.

Varsti tuli Sule August meile ja kutsus meid oma jõulupuule. Mina panin kohe uued saapad jalga, Joosep pani uue salli kaela, ja siis läk-sime.

Sulel juba jõulupuu põles. Nendel oli selle poolest toredam jõulupuu kui meil, et puu otsas oli üks tore präänikust titt, aga meie jõulupuu oli selle poolest toredam, et meil oli seitse küünalt, neil aga viis.

Nende ema laulis heleda häälega,

aga isa jorises niisama. Ka meie laul-sime ja käisime ümber jõulupuu.

Aga tuba oli nii palav, et nende ema oli vesihernes ja kõik küünlad ikka kippusid allapoole kõveraks. Sule isa käis kaks korda õuest lund toomas kanakuuti, et midu jäävad kanad pa-lavaga uimaseks. Nendel on kanakuut toas kella all. Joosepil oli uue salliga küll palav, aga ta seda siiski ära ei võtnud.

Siis anti mulle üks hobune ja Joosepile üks kala, ja jõulupuu lõppes ära.

Kodus oli ka kõik juba valmis ja meie pidime külasse tagasi minema, külalapsi oma jõulupuule kutsuma. Kutsusime Sule Augusti, Reedu pois-sid ja Mustika lapsed.

Joosep oli uhke poiss. Kui Mustikale läksime, siis tema teretas ja soovis häid pühi, just kui vana in-mene. Siis katsus salli ja ütles:

„Küll on külm ilm, tähed muud-kui säravad; ilma sallita ära minegi välja.“

Mina sain aru küll, miks ta se-

dasi ütles. Et teised siis näeksid, et temal uus sall.

Ka meil oli tore jõulupuu. Iga-üks võttis oma õnnele küünla, et kelle küünal enne ära kustub, see sureb enne ära. Ka meil lauldi jõululaule ja meie lugesime jõulusalmid ette. Siis käisime ka meie ja külalapsed ümber jõulupuu.

Aga kõige toredam oli siis, kui isa paki lahti tegi ja kaks juturaamatut välja võttis. Selle paksema raamatu sain mina endale, aga õhema sai Joosep. Tema raamatul oli libe paber ja ilusad pildid. Joosep ei oskagi veel lugeda, aga isa oli temale ikka raamatu kinkinud, et siis õpib ennemini lu-gema.

Tema raamatus olid muudkui suu-red pildid ja naljakad salmid. Üks

salm jäi meile kohe pähe, see, mis lehma all oli, et:

„Lehm see sööb ja mollist joob
Ja siis lapsel' piima toob.“

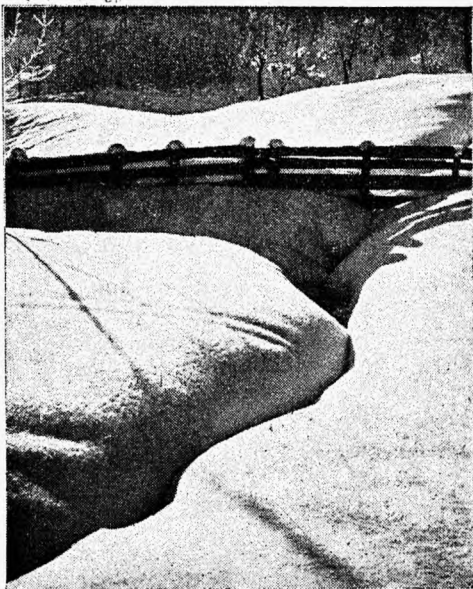
Minu raamatus ei olnud nii ilusaid pilte ega nii libedat paberit, aga selle eest olid ilusad lugemised.

Joosep sai veel papist hobuse, aga ka mina võisin sellega mängida.

Ema ei tahtnudki seda, et Joosep hobuse saab, tema ütles isale:

„Mis sa tühja kulutasid, kaua siis teistel seisab!“

Ja Joosepile ütles:

„Et sa siis ilusti hoiad ja katki ei tee!“

Mina arvasin kohe, et see Joosepil kaua ei käi. Peale jõulu tegigi hobuse katki. Tema oli nii rumal, et hakkas papist hobust ujutama. Siis tulid jalad alt ära. Siis tegi kere lõhki, et kas on ka sooled sees.

Aga jõulupuu juures oli küll uhke oma hobusega, pani Miira nimeks ja näitas igäuhele, et: „Ega sul ole niisukest, ega sul ole niisukest?“ Tema oli täna just kui muis meelis oma uue salliga ja hobusega. Ma teda ei sallinud.

Aga ka minu raamat oli ilus, mis sest, et ei olnud nii libe paber ega nii suured pildid; lugemised olid ilusad.

Isa pani prillid ette ja luges meile kõigile minu uuest raamatust ilusat juttu ette.

Kus ikka oli kaks last, Taaniel ja Anna. Ja läksid jõulu-laupäeval kulguga Taanieli karjapalka talust ära tooma. Isal ei olnud tööd ja ema oli haige, neil ei olnud midagi süüa, ei vorsti ega... Kui lastel palk käes oli, siis tulid üle järve jälle tagasi, sest järv oli jään. Siis tulid kõikisugused loomad ja küsisid neilt süüa. Karupoeg tuli kahe jala peal, kasetorbik käes, ja mõmises: „Mõmm-mõmm! Anna piima! Mõmm-mõmm, anna piima!“ Ja orav tuli, et „Naks-naks, anna präänikuid!“ Lapsed andsid igäuhele ja karu ei tulnud kallale ka. Jänesepoiss sai ühe kaalika. Aga pärast veel karjus öökull, et: „Uhuu-uhuu! Ma tahan piima, ma tahan leiba!“ Aga öökullile lubas Taaniel malka anda, sest tema karjus muidu. — Kui lapsed koju jõudsid, siis oli kõik nõiutud. Hall vanamees või need loomad või teab kes olid piima nii ära nõidunud, et vala lähkrist niipalju kui tahad, eladeski ei saa otsa. Ka sepik oli nõiutud: lõika, lõika — ikka ühepalju.

Oi, see oli ikka tore jutt!

Kui see jutt läbi oli loetud, siis hakkasidki küünlad kustuma. Kõige kauemini elab ema, sest tema küünal põles kõige kauemini. Siis meie andsime teistele külalastele igäuhele ühe prääniku, aga Mustika Villule lumimemmega laia kompeki.

Siis korjati kõik asjad jõulupuu küljest ära ja kuusk viidi rehetuppa, sest kambris oli vähe ruumi. Aga peale sööki toodi kambrisse õled maha. Meie sõime vorsti ja saia.

Söögiajaks võttis Joosep uue salli kaelast ära, et ehk saab rasvaseks, aga peale sööki pani jälle kaela tagasi.

No õlgedel oli hea mürada. Esiti oli külm ja tuli niisukest auru, aga pärast oli soe ja hea. Ja meie võisime mürada niipalju kui tahtsime.

Kui teised magama läksid, siis meie hakkasime Taanieli ja Annat mängima. Mõtlesime ise selle mängu välja ja tegime sedasi, nagu selles Taanieli-jutuski oli. Lamp piilus veidi, poolpime oli ja teised magasid, hea oli

Sepp.

Jutustan teile kuskilt kuulnud loo:

Sepp seipitses kord raudkangi, kavat- ses teha selle hästi tugeva ja vastupidava. Ta töötas rõõmsalt oma tundmatuile ven- dadele, neid sellega teenides ja oma süda- mes parimat soovides.

Haamer tõusis ja vajus ähvardavalt sepa käes ning iga hoobi järel purskas raudsest kangist tuhandeid sädemeid, sa- muti lendas ka mehe soojast südamest veel enam nägematuid armastuse- ja helduse- sädemeid.

Juba omandas kang haamri all kuju. Varsti oli töömees töö teinud ja võis laul- des koduteed alustada.

Korraga jäi aga sepp seisma. Vaadel- des tähelepanelikult raudkangi, märkas ta selle keskel üsna väikest pragu, nii väikest, et see kahtlematult poleks kellelegi silma puutunud. Temale aga ei jäänud see tä- hele panemata ja sellest aitas.

„Halb töö,“ ütles ta, „võib mõne in- mese elu maksta.“

Laubalt higi kuivatanud, haaras ta kangi ja viskas selle uuesti tulle ning al- gas kogu tööd otsast peale.

Jälle löi ja muljus haamer metalli; lõppeks valmis kang ja see anti üle arhi- tektile, kes asetas selle sillale kandvaks talaks.

Mõni päev hiljem värises sama sild

rügemendi marssimisest. — Ja vaata, raud- sed toed paindusid igal pool kuuesaja mehe raskuse all, aga silla keskel oli üks, mis kõiki teisi kandis ja toetas. Oo, kui nüüd oleks see tühine pragu sellesse kangi jäänud, siis oleks tema ühes teistega mur- dunud. Mehed aga oleksid alla jõe laine- tesse langenud. Aga ei — ta jäi püsima. Kõik, kes üle selle silla lähevad, võivad julged olla. Raudkang on sama tugev kui tema valmistaja süda.

Sepp ei aimanud kunagi, et ta oma vaprast õiglusega kuuesaja inimese elu pääs- tis. Ja miks peakski ta seda teadma? Ta oli oma kohustuse ustavalt täitnud ja sel- lest jätkus temale.

Meie kõik võime niisama vähe kui see sepp oma töö tagajärgi tunda. Kui sa- geli ei ole meie ligimeste elu meie kätes, ilma et me ise seda teaksime. Üks ette- vaatamatus, üksainus hooletus võib juba kurja teha. Ütleme sellepärast endale iga tegevuse alul, mis me ette võtame: „Ma ei või selle töö arvutuid tagajärgi mitte ette näha. Mida ma aga võin ja mida ma tingimata pean — suurima hoolega seda tööd teha. Kõik headus, mis mulle omane, peab minu tööle üle kanduma ja iga töö järgi peab meistrit tuntama, kes selle on valmistanud.“

mängida. Mina olin Taan'el, aga Annat ei olnud, meie mõtlesime aga, et on Anna. Siis kui järve kohale sain, tuli Joosep mõmisedes vastu, sest tema oli mängus karu. Et: „Mõmm-mõmm, ma palun piima!“ Mina andsin talle piima, mängus nii. Siis tuli orav: „Naks-naks, ma palun präänikuid!“ Ja jänese poiss tuli, ja hunt tuli, ja palju teisi loomi. Ma andsin neile kõigile leiba. Aga pärast läks Joosep tooli peale ja oli öökull, et: „Uhuu-uhuu! Ma tahan piima, ma tahan leiba!“ Aga öökull karjus muidu, tema sai malka. — Siis olid mängus kõik asjad nõiutud ega saanud otsa...

Siis heitsime õlgedele ja hakkasime rääkima, et küll oleks hea, kui hall vanamees ikka päriselt meie saidad ja vorstid ära nõiuks, et siis sööks üm- ber aasta saia ja vorsti. Joosep ütles veel:

„Ega tea, ehk nõiubki, eks homme hommikul näe, täna ei maksa katsuma minna.“

Siis jäime õlgedele magama. Joo- sep ei võtnud uut sall'gi kaelast ära.

Aga esimese püha hommikul läks Joosep kapi juurde, hakkas kannust kohvipiima jooma, et kas on nõiutud, kas saab otsa. Piim sai küll otsa ja meie vaatasime tükk aega kannu põhja, aga uut piima ei tulnud asemele.

J. Parijõe loomingust.

Viimaste aastatega on eesti noorsookirjanduse silmapaistvaimaks viljelejaks tõusnud Jüri Parijõgi. Eriti rohkesti on laiemais ringkonnis kingitud tähelepanu autori noorsooromaanile „Teraspoiss“. Selles jutustatakse orvu tõusust ühiskonna vääruslikuks liikmeks.

Jüri Parijõgi sündis 1892. a. novembris Kunda-Malla vallas Virumaa!. Lapse erk tähelepanuvõime ja hää mälu kinnitasid tulevasse kirjanikku rohkesti mälestusi tema lihtsast ning aineliselt kehvast koduümbrusest. Hariduse omandas Parijõgi Kunda valla-koolis, Rakvere linnakoolis ja pedagoogilisel kursusel. Hiljem pikemat aega teotsenud algkooliõpetajana ja -juhatajana.

Parijõe kirjandusliku tegevuse algust võiks märkida 1925. aastaga. Sellest ajast pääle, kui loetlemata jätta tema sulest ilmunud õpikud, võime tema kirjanduslikust loomingust nimetada järgmisi mahukamaid teoseid: „Tsemendivabrik“, „Laevapoiis päevilt“, „Jaksuküla poisid“, „Kaks reisu“ ja „Alutaguse metsades“.

Kui kirjaniku loomingus „Laevapoiis päevilt“ lugejat kaasa tõmbab oma põnevavõitu sündmustikuga, kui „Teraspoiss“ eriti hinnatav on pedagoogi vaatevinklist, siis „Tsemendivabrik“ jääb oma nooruse psühholoogiliselt lähedaletungivusest õnnestunumaks teoseks eesti kirjanduses. Selles teoses Parijõgi on parimini läbi tundnud esitatud kujusid; tähtsaim sääljuures veel: ta on suutnud näha ülilihtsaidki inimtoiminguid laste fantaasiaküllasest vaatenurgast. Milline lootuslikkus on siin lastel, mis küll säälsamas võib puruneda, et aga teises variatsioonis taas tekkida! Kuidas isa ootamine koju, muidu näiliselt nii tähelepanemata toiming, on lapsele midagi määratu-pingutavat ja nagu lõpmatuseni kestvat. Varastamiskiusatuse sisemist ületamist lapse enese tõetunde kaudu ei ole keegi kujutanud nii liigutava südamlikkusega kui Pari-

jõgi. Väike ese — tühipaljas toru — saab varastatuna selliselt rõhuvaks koormaks, et väikemees seda kergendada võib alles siis, kui ese endisele kohale tagasi viidud. Ja kui ta on tagasi toimetanudki toru, siis see mure, see südamepiin näib lapse õrnas südamekeses säilitavat oma valutavaid jälgi veel kaua pärast seda.

„Tsemendivabrikust“ tänases „Kevadikus“ toodud „Jõuludes“ paneb meid imetlema pisikeste laste märkamisoskus vanemate toiminguid jälgides. Sellesse põimub kuulnud muinasjutust süttinud laste kujutluste küllus.

„Tsemendivabrikut“ esmakordselt lugedes võiks meile tunduda teatavat ülekasvamist sellest õhustikust. Korduval lugemisel märkame aga raamatu erilist sisemist rikkust. Lookesed on kõik hingelt lihtsatoimelised ning seesmiselt puhtad, nagu ikka seda olla võib just lapse hing. „Tsemendivabrik“ paistel tundub suursugustuvat lugejale endagi lapsepõlv, on see siis olnud majanduslikult kui kehv tahes. Tunneme selle raamatu valgusel, et oma tulemusilt seda rikkamad on meie hilisemad aastad, mida hingestatunalt oleme mälestusse suutnud jätta lapseea helluse, armastused ja valud.

Kui meil oma noorsookirjanduses on olnud vähe omapärast, nii maitse ja suunitlused on liikunud saksa kirjanduse traditsioonide radadel, siis Parijõgi oma „Tsemendivabrikuga“ on andnud eesti noorsookirjanduse klasilisima teose, mis oma seniolemata siirusega ning meeldida-tahtmiseta eeskätt nagu ei olegi kirjutatud lastele, vaid lastest, vabana igasugusest didaktilisest hoiakust ja maneerist.

Niisugune kirjandus, mis on lihtne oma suuretoimelisuses, ja otsekohene ning aus nii oma varju kui valguse poolest, otsekui „Kalevala“ hingestatud Gallen-Kallela maalikunst, niisugune kirjandus olgu meie vaimu- ja tundesügavusi otsiva noorsoo lugemisvara alatiseks lahutamatuks osaks.

Jüri Jaakson 70-aastane.

16. jaanuaril 1940. a. saab riigi- ja majandustegelane Jüri Jaakson 70-aastaseks.

Jüri Jaakson on üks neid rahvuslikke suurmehi, kellel on unustamatuid teeneid meie rahva ja riigi hüvangu eest võitlemisel.

Enne Eesti iseseisvust on Jaakson innukasti osa võtnud rohkete organisatsioonide asutamisest, tegevusest ja juhtimisest Tartus, Viljandis, Riias ja Tallinnas.

Riikliku iseseisvumise protsessis on ta täitnud tähtsaid ülesandeid: võttis 1917. a. osa Eesti kubermangu ajutise korraldamise seaduse väljatöötamisest ja Vene võimude juurde saadetud delegatsioonidest, oli Eesti kubermangu komissari abiks ja Maapäeva esimeheks.

Iseseisvas Eesti Vabariigis on Jaaksonil tulnud etendada veelgi tähtsamat osa. 1918 a. võttis ta Vabariigi Valitsuse peavolinikuna Saksa okupatsiooni-võimudelt üle riigiasutised. Oli Ajutises Valitsuses ja kolmes järgnevas Vabariigi Valitsuses kohtuministriks ning organiseeris Eesti kohtuasutiste võrgu. Riigikohtu asutamiseni täitis selle funktsioone seaduste tõlgendamise alal.

Jüri Jaakson 1902. aastal.

Pärast 1924. a. l. dets. mässukatset, kui osutus tungivalt vajalikuks kõiki erakondi ühendava koalitsiooni loomine, et päästa riik raskustest ja ohtudest, osutus tasakaalukas J. Jaakson sobivaimaks isikuks valitsuse juhi (riigivanema) kohale. 1926. aastast alates on J. Jaakson olnud Eesti Panga presidendiks, seega meie riigi rahanduse juhiks.

„Kevadiku“ perel on eriline põhjus tervitada J. Jaaksonit kui reformaatorit ja karskusesõpra. Jaaksoni reformaatori-meelsus ilmneb eriti kujukalt tema üliõpilasaastail Tartus: ta ei liitunud tollal eksisteerivate üliõpilasorganisatsioonidega, kus valitses võõraste aristokraaditsev vaim koos joomakommetega ja mitmesuguste muude saksapärase traditsioonidega. Jaaksoni ümber tekkis illegaalne üliõpilaste koondis, mis rõhutas lihtsust, rahvalähedust ja demokraatlikku meelsust. Buršlikud pummelungid olid sellele koondisele võõrad. „Oma pea ülesandeks tegime võitlemise kõrgemate seisuste eesõiguste vastu,“ ütleb Jaakson. Koondis tegi 1895. a. katsed registreeruda legaalseks üliõpilasseltsiks, kuid Ülikooli Valitsus keeldus kinnitamast. Hiljem aga on tekkinud ülikooli juurde hulk üliõpilasorganisatsioone, mis on omaks võtnud „jaaksonlaste“ poolt püstitatud põhimõtted.

Üliõpilaspäevil (1892—1896) on Jaaksonil olnud tihedaid kokkupuuteid Tartu karskusseltsi „Karskuse Sõbraga“, pärast ülik. lõpetamist oli ta Viljandi karskusseltsis ja hiljem Riia karskusseltsis liikmeks. 1926. a. alates on J. Jaakson Eesti Noorsoo Karskusliidu toetajaks liikmeks.

Õnnitleme suurt riigi- ja majandusemeest, reformaatorit ja karskusesõpra tema 70. sünnipäeva puhul ja soovime talle jõudu uuteks saavutusteks senises suunas.

Maa sees.

Henri Barbusse.

Suur kahvatu taevas täitub äikesemürinaga: iga laeng paiskab punaka helgiga langedes tule-samba hääbuvasse öösse ja suitsusamba päeva kahvatusse algusesse.

Seal kõrgel, väga kõrgel, väga kõrgel, tõuseb kaares kohutav, jõuliselt ja rütmiliselt hingav linnuparv, et vaadata maad; seda parve kuuleb ka siis, kui seda ei näe.

Maa! Koidu lõpmatus, trööstitus valguses hakkab paistma kõnd, määratu ja täis vett. On loike ja granaadilohke, millede pinda näpistab varase hommiku terav tuul, pannes värisema vee; on jälgi, mida öised väeosad ja voorid on uuristanud neile viljatuile väljadele, mis on triibulised nõrgas valguses terasena hiilgavaist rööpaist; siin-seal porihunnikuis murtud teibaid, ristikujulisi purustatud harudega puupukke ja põõsastena segipaisatud okastraadi-puntraid. Oma mudaste kallaste ja lompidega see väli on kui mõõtmatu hall riie, mis hõljub mere kohal ja on kastunud kohati vette. Ei saja, kuid kõik on märg, nõretav, uhutud, üle-ujutatud, ja kahvatu valguski näib vedelana.

Paistab pikki võrguna harunevaid kraave, kuhu korjuvad ööpimeduse jäänused. Need on kaitsekraavid. Nende põhi on kaetud savise kihiga, kust jalg iga sammu juures nätsudes lahti tuleb ja mis iga varjendi ümber haiseb. Koopaavaused ise haisevad ka nagu suud, kui möödudes nendeni kummarduda.

Näen varje ilmuvat neist külgkaevudest ja siia-tänna liikuvat määratute, vormitute kuhilatena nagu tatsutavad ja urisevad karud. Need oleme meie.

Oleme rõivaisse mässitud nagu naba-piirkondade elanikud. Villased riidetükid, vaibad, kotiriided katavad meid, kasvavad meist üle ja ümmardavad meid veidralt. Mõned sirutavad end, haigutavad pärani sui. Näeb punetavaid või surmkahvatuud porist vöödilisi nägusid, mida elustavad uduste ja äärtelt kinnikleepunud silmade öölambid ja katavad pügamata habemepõõsad või porised ajamata karvatuustid.

Tak! Tak! Krahh! Püssipaugud, kahurituli. Meie kohal kõikjal ragiseb ja mürtsub pikkade valingute või üksikute raksatustena. See sünge ja leegitsev äike ei peatu kunagi, mitte kunagi. Enam kui viisteistkümmend kuud, tervelt viissada päeva on ses maanurgas püssituli ja pommitus lakamatult kestnud hommikust õhtuni ja õhtust hommikuni. Oleme maetud igavese lahinguvälja põhja; kuid me kuuleme seda ainult siis, kui jääme kuulatama, niisama nagu me muiste, peaaegu muinasjutulises minevikus oma majades ei kuulnud tiksumist.

Maa seest ilmub imikunägu tursunud laugude ja nii erepunaste põsenukkidega, nagu oleks sinna kleebitud punaseid paberiribasid; see avab ühe silma, siis mõlemad; see on Paradiis. Ta paksude põskede nahk on triibuline telgiriide voltidest, millesse mässitult ta oli maganud.

Ta vaatab oma väikeste silmade pilguga ümber, näeb mind, noogutab mulle ja ütleb:

„Jälle üks öö möödas, vana veli.“

„Jah, poju; kui palju sääraseid tuleb meil veel veeta?“

Barbusse'i sõjaraamant „Tuli“.

Kas sõda või rahu?

Rahu poolt ja vastu.

Vaidluskoosolekuks teese ja põhjendusi.

I. Sissejuhatus teeside esitajalt.

Moto: Relvastumine alati toob lähedale sõja. Ainult targutajad võivad ütelda, et sõjad ialgi ei kao, see jätab mulje, nagu sooviksid nad inimese igavesti metsinimeseks jäämist. Sõjad ei ole kunagi ega kuskil enesega kaasa toonud inimesoo ajaloolisi ajajärke, küll aga ajaloota ajajärke, nagu meie seda näeme pärast Maailmasõda Euroopas. (Tänapäev 1936, nr. 9.)

Prof. K. Konik.

Kui me süvenenult vaatleme rahvaste vägivalda ja sõjametsikusi, riikide relvastumisi üksteise võidu ja kogu inimkonna kartust tuleviku pärast, siis meiegi tunneme vaimseid sidemeid lugematute inimestega ja meie sisemusest hüüab hääl: küllalt teooriast, küllalt nõupidamistest, küllalt arvamustest! Vajame koordineeritud ja julget tegu! Meie vajame lõpuks keskorganit, kes koondaks, juhiks ja tegevusse rakendaks kogu maailma rahuorganisatsioonid, rakused ja üksikud isikud. Me peame kord lõpuks äratundmisele jõudma, et kõik peavad oma isiklike ekspansioonitunge ja -soove piirama, et rahu kooskõlaliselte tugevdada ja võidule aidata rahu. Kõige pisemate ja vähenõudlikumate toimingutega peab algama, siis kord-korralt tõsisemaid ja raskemaid põhimõtteid realiseerima. Inimesi kogu maailmal peab haarama ühtlane rahurütm, mis on võimsam kui rahvusotsialistlik rütm Saksamaal, võimsam kui fašistlik rütm Itaalias, võimsam kui kommunistlik rütm Venemaal. See rahurütm peab tuginema inimese südamele ja haarama kogu maailma. Headus, õiglus, ilu, kasulikkus ja tugevus ei ole ometi ainult paljas kujutus, vaid on meie elu tuum — unser Leben und Streben.

Rahuliikumise tõhusamaks muutmiseks on vajalik:

1. Loodagu kohe rahuliikumise ülemaailmeline keskorgan.

2. See keskorgan koostagu lühike ja selge rahuaktsiooni kava.

3. Keskorgan astugu viivitamatult ühendusse kogu maailma rahuorganisatsioonidega.

4. Keskorgani direktioonid täide tagu kohe ja vastuvaidlematult. (Sest kui merel tõuseb torm ja laev on katkine, siis pole enam aega vaielda, vaid siis peab käsku täitma.)

5. Surutagu tagasi isiklikud huvid, tõstetagu kõrgele inimkonna huvid.

Julie Weidenmann oma teoses „Worte in die Zeit gesprochen“ (Fehr'i raamatukaupluse kirjastus) ütleb: „Teie, kes te head olete ja valgust kannate — ühinege! haarake üksteise käed — ja ärge laske kunagi lahti! — Teie, kes te teadlikud olete, kel vaimustust südames ja tulist igatsust tegude järele — teid kutsutakse! Jätke kõik kahtlus ja usaldamatus — on viimne aeg, rutake! Euroopa ei või põleda tuhaks — triumfeerides võitke pimedad jõud! — Teie, kes olete mures inimesuse pärast, kes olete üksikult nõrgad — ühinege! Sõbrad, sulgege ring!“

II. Teesid.

1. Rahvaste ja riikide vahelised konfliktid on lahendatavad rahulikult teel.

2. Sõda ei ole looduslik paratamatus, vaid inimeste kavakindla ettevalmistuse — relvastumise ja sõjapsühhoosi — tulemus.

3. Desarmeerumine on sama tõhus kindlustus kui relvastumine.

4. Rahusõbrad on patrioodid.

5. Rahuliikumine väldib sõjad, kui

rahusõprade ettepanekuid arvestatakse — kui õigus asendab võimu.

Esitatud teeside kaitseks rahusõprade relvadena olgu järgmised põhjendused: (poolt ja vastu) (võetud teostest: Katechismus des Friedens):

1. **Vastu:** Sõdu on alati olnud ja neid tuleb tulevikuski, niikaua kui inimeste loomus ei muutu.

Poolt: Tüli ja sõda ei ole üks ja seesama. Nagu praegu üksikisikute vahelkordi lahendatakse kohtutes õiguse alusel, niisama on lahendatavad rahvaste ja riikide vahelised tülid.

2. **Vastu:** Sõda on loodusnähtus.

Poolt: Sõda ei ole loodusnähtus, vaid sõda saab võimalikuks inimeste ettevalmistuse tõttu. Sõja võimaldab relvastus ja sõjapsühhoos.

3. **Vastu:** On täielik utopia uskuda, et desarmeerunud (relvadeta) rahvas võiks mingisugust mõju avaldada maailmale. Tal poleks võimu. Koguni vastupidi: naabrid tunneksid endid olevat kutsutud seda maad valutama. Kes ei ole suuteline vaenlasi tagasi lööma, seda ei arvestata üldse, seda ei peeta vabaduse vääriliseks.

Poolt: Rahva desarmeerumine on määratu julgustükk, mille eelduseks: a) tingimusteta tahe kogu jõuga kaasa töötada rahu kindlustamiseks kõigis organisatsioonides, mis loodud riikide vaheliste küsimuste rahulikuks lahendamiseks (Rahvasteliit, Rahvusvaheline Kohus); b) usk ohvrimeelse eeskuju moraalsesse mõjju — nagu relvastumine rahvaste hirmu sümptom on, nii on desarmeerumine mehise usalduse tunnistus. Ja meie julgeme uskuda, et mitte ainult hirm, vaid ka julgus ja usaldus kaasatulemisele virgutab.

Kas siis relvastumine pakub kindlustuse? Kas relvastumine ei tähenda just kindlustust? Desarmeerumine üksi, see tähendab ilma samaaegse intensiivse rahutööta, ei tähenda kindlustust — aga relvastumine tähendab kindlasti kindlustust.

4. **Vastu:** Rahusõbrad on halvad patrioodid.

Poolt: See ei ole õige. Ne-

mad kindlasti pole hurraa-patrioodid, nemad pole šovinistid, aga nende ohvrimeelne ja teenistustahteline armastus oma kodumaad ja rahva vastu on ületamatu. Kes armastab siis oma kodumaad rohkem ja teenib teda paremini, kas see, kes tema võib-olla hoopis tühise ja kõrvalise huvi pärast sõtta kisub ja seetõttu hukatuse äärele viib, või see, kes õiguskorra loomisega oma isamaale kõrgema hüve — vabaduse — tahab ausalt viisil kindlustada!

5. **Vastu:** Rahuliikumine ei ole suutnud kunagi sõdu takistada.

Poolt: Sõdu oleks suudetud vältida, kui rahusõprade ettepanekud oleksid vastuvõtmist leidnud. Rahvad ja valitsused, kes rahu kindlustamise vahendeid ei kasuta ja rahuliikumist siis mõnitavad, sarnanevad haigega, kes retseptigi kirjutada ei lase ja siis arsti oskamatusel pärast häldab. Tarvis vaid asendada võim õigusega, ja inimsuse igatsetud kindlus on tagatud.

Rahvusvahelise Rahu ja Vabaduse Naisliiga Šveitsi Osakond on avaldanud „Katechismus des Friedens“ (hind 30 snt.), mille 24 leheküljel käsitletakse 16 küsimust sõjapooldajate ja rahusõprade seisukohast: Sõda kui loodusnähtus. Sõda vabastajana. Inimene — röövloom. Hädakaitse röövlite vastu. Moraalne desarmeerumine. Desarmeerumine ei ole kindlustus. Sõjaväe kasvatuslik tähtsus. Rahvuse au. Rahvusvägi — rahusriik. Kaitse. 1914. Relvastatud erapooletus. Tänapäeva seisukord etc.

Need šveitslaste kogemused on paikapidavad ka teiste rahvaste kohta.

Alex. Vinet sõnab: „Inimühiskond püsib seda tugevamana ja mõjuvamana, mida rohkem mõtteid ja tahet iga üksik loob.“

Lõpuks olgu toodud Eugen Relgis'e teose „Wege zum Frieden“ ees sõnast Roman Rolland'i sõnad: „Minule näib, et on tungivalt vajalik praegusel ajal heita kõrvale doktriinid ja asuda tegudele: — tarvis öelda ühine „Ei!“ Sest sõda on tegu, mitte doktriin... On vajalik vabandada abstraktseist probleemidest ja vaim õelale tegelikkusele vastu asetada. Patsifistlik liikumine vajab

Marseljeesist ja tema loojast.

Tänavu möödus 150 aastat suurest Prantsuse revolutsioonist.

1792. a. kevadel oli Strasbourg'i linnapääl, tublil härra Dietrichil, palju hoolt ja muret. Päälinnas Pariisis süttinud revolutsioon oli maruhoona vallutanud kogu riigi. Teised Euroopa riigid, kartes, et revolutsioonilaine ka üle Prantsuse piiri tungib, ühinesid selle takistuseks ühise sooviga Louis XVI, Prantsuse kukutatud kuningat, jälle ta võimule aidata.

Iga päevaga jõudsid ühinenud väehulgad ligemale Reinile, mis moodustas selleaegse Prantsuse riigi piiri, ja esimesena pidi vana piirilinn Strasbourg nende rünnaku vastu võtma. Linna kaitsevägi oli õige väike ja meeoleolu oli linnas üldse võimatult halb. Oli küll vabatahtlikena 600 isikut ennast üles andnud linna kaitsemisest osa võtma, aga ikkagi oli tarvis arvestada seda, et väljaspool oli hästi varustatud suurearvuline sõjavägi ja võimule ihkav Prantsuse aadliseisus.

Agalinnapääl oli tark mees, ta tundis prantslaste kiiresti süttivat meelelaadi. Paras sõna õigel ajal, süttiv laulusalm võib nende pääle palju suuremat mõju avaldada, kui kõige kaunikõlalised töötused. Suurmas kitsikus tuli talle meelde, ei linna kait-

sevää ohvitseride hulgas oli keegi noor insener, kes sõjajumala kõrval teenis ka luulejumalannat. Selle noormehe poole otsustas ta pöörata, et tema Strasbourg'i loius kaitsevääs sütitaks vaimustustuld.

Claude Joseph Rouget de Lisle oli suur unistaja, kellest tema hajameelsuse ja kinnise iseloomu pärast rõõmsas ohvitserkonnas suuremat lugu ei peetud. Ta polnud sellest ka sugugi solvatud, sest meelsamini, kui vabal ajal oleks istunud sõprade seltsis viinaklaasi juures, hulkus ta linna kaunis ümbruses, ronis Vogeeseid järskudele, metsarikastele nõlvadele, sääli ta võis segamatult unistada, salme septseda ja neile viisegi luua.

Niisugune oli noormees, kelle pääle mõtles härra Dietrich. Ühel õhtul kutsus ta noormehe enda juurde külla. Et paremat meeoleolu luua, oli ta seks puhuks tellinud isegi väikese muusikakoori, saal oli rikkalikult valgustatud ja maitserikkalt dekoreeritud uue vabariigi märgiga, hiljuti ametlikult väljakuulutatud kolmevärvilise lipuga (valge-punane-sinine). Muusika, valgus, lipu rõõmsad värvid avaldasid võõra pääle soovitud mõju ja

suuri vaimumanöövleid, et oma mõju avaldada.“

III. Kirjandust.

- 1) Die Biologie des Krieges von Prof. Dr. med. Georg Fr. Nicolai — Orell Fükli Verlag Zürich.
1. Band: Kritische Entwicklungsgeschichte des Krieges. 2. Band: Die Überwindung des Krieges. (Raamatud on Tartu Linna Raamatukogus saada.)
- 2) Gewalt und Gewaltlosigkeit — Handbuch des aktiven Pazifismus von Franz Kobler Rotapfel — Verlag A. G. Zürich. Leipzig, 388 Seite. 11 Seite Literaturübersicht.
- 3) Der Kampf um den Frieden. Von Hans Zbinden. Verlag Paul Haupt,

- Born. Raamat on Tartu Linna Raamatukogus saada.)
- 4) „Der Völkerbund“ Mitteilungen der Schweizer Vereinigung für den Völkerbund — XIV Jahrgänge.
  - 5) „Der Durchbruch“ von H. Reenham Brown. Preis Mk. 50.—, 1930, 11, Abbey Road, Enfield, Middlesex England.
  - 6) Katechismus des Friedens, Preis Sfr. 0.20. Pazifistische Bucherstube, Gartenhofstrasse 7, Zürich 4.
  - 7) Rahu ABC — T. Nilsson, Tallinn. Hind 1 kr. Lepitusliidu väljaanne.
  - 8) Fritz Wartenweiler — Schule und Völkerfriede. Für Lehrer und Erzieher, Naszbaum — Vorsand H. Brigati.

lahkudes palus piduperemees külalist koju jõudes häälda saada oma kannel ja sõdurite langenud meeleolu tõstmiseks luuletada vaimustav laul ja luua sellele ühtlasi ka sünnis viis.

Kogu öö töötas noormees usinasti. Ta kirjutas, kustutas maha, kirjutas uuesti, ja kui koiduvalguses kumasid Vogeeseid harjad, oli tal uus laul valmis. Hommikul, kui linnapää saatis tema juurde käskjala teateid saama töö tulemuste üle, kirjutas ta noodid ja sõnad kärmesti paberile ja saatis linnapääle. See oli lauluga väga rahul, laskis selle paljundada ja saatis lauljatele ja mängijatele kätte ning neli päeva hiljem esineti „Reini armee sõjalauludega“, esimest korda Strasbourg'i turul peetud sõjaväeparaadil. Iga sõna laulus hõõgus tulisest vabadusarmastusest ja põlgusest türannide vastu, viisis kuuldus nagu mõõkade kõlinal. Linna kaitseväge ülesandnud 600 inimese asemel ilmus lipu alla 900 ja linlaste meeleolu muutus isamaaliselt vaimustatuks.

Strasbourg'ist lagunes uus sõjalaul laiali üle Lotringi ja lauldi teda igal pool suure vaimustusega. Kaugemal lõuna pool, Marseille's, esines keegi laulja sellega ühel isamaalisel peol sama aasta jaanuarikuus. Ja kui varsti seejärel salkkond tuliseid isamaasõpru, nõndanimetatud „punased lõunast“, Marseille'st teele läks jalgsi, aga korralikult sõjariistus, läbi terve Prantsusmaa Pariisi „vabadust kaitsema“, laulsid nad kogu teekonnal läbi minnes küladest, alevitest ja linnadest oma uut sõjalaulu, mis igal pool vaimustatud vastuvõttu leidis. Nõnda sai laul ruttu tuttavaks kogu Prantsusmaal; ka oma nime, mille all teda tänapäevalgi tuntakse, „La Marseillaise“, sai ta sellest, et suurem hulk rahvast õppis ta pähe Marseille'st tulnud sõjaväelastelt. Peagi jättis ta Pariisis enese varju sääl viimasel ajal kõige rohkem armastatud laulu „Ca ira“, milles kirjeldati, kuidas kõrgemast seisusest isikuid poodi võlla ja laternapostide külge. Marseljeesi lauldes käisid „punased lõunast“ ka selle hulga ees, kes sama aasta augustikuus Tuileries' puiestikus kuningale ustavaks jäänud kaardiväelased

võlla poos ja vihatud vägivallavalitsuse viimsed jäänused hävitas. See sündis kõik seespool Prantsusmaa piire. Esimest korda kõlasid marseljeesi helid päris korralikus lahingus võõraste vastu sama aasta novembrikuus, kui vahva kindral Dumouriez'i juhatusel Prantsuse rahvavägi lõi lahingu neist palju suurema Austria sõjaväe vastu, neid hiilgavalt võites. Lagematuis võitluis on see hiljemgi Prantsuse vägesid vaimustanud nende õnnelikel ja õnnetuil sõjakäikudel Egiptuses, Itaalias ja Venemaal.

Mis sai aga laulu loojast? Rouget de Lisle teenis edasi sõjaväes, peagi sai ta aru, et vaimustustuhinas liiale mindi. Ta sattus vangi nagu paljudki teised mehed ja naised, kes isamaad tõsiselt armastasid ja oma arvamist revolutsiooni liialduste kohta otsekohe- selt julgesid avaldada, kuna neid selle põhjal siis isamaa äraandjateks peeti. Vangikojas viibides kuulis ta kõlamas enda loodud vabadushümni, kui Tuileries'sse mindi kaardiväelasi pooma, ja ei puudunud palju, et sama laulu helidel ta enesegi pää oleks langenud giljotiini all. Õnnekombel läks tal korda Helveetsiasse põgeneda, sääl ootas ta, kuni olud kodumaal paranesid ja ta jälle sinna tagasi võis minna. Sääl teenis ta veel mõned aastad vabariigi sõjaväes, vanaduse pärast loobus ta viimaks sõjaväeteenistusest. Nüüd satus ta vaesuse ja unustusse. Marseljees oli tunnustatud vaba Prantsusmaa rahvushümniks, aga keegi ei küsinud tema looja järele ja see läks oma vanaduspäevil mõnigi kord õhtul näljajana magama. Kui ta oli juba 70 a. vana, alles siis määrati talle valitsuse poolt väike abiraha ja anti auleegioni rist. Pärast seda elas ta veel kuus aastat.

1916. a. juulikuus, suure Maailmasõja ajal, tuli prantslastele siiski meelde nende võrratu laulu looja. Ta haud kaevati lahti ja põrm viidi suurte auavaldustega Pariisi, kus see sängitati uude Invaliidikirikusse, kus ta nüüd puhkab Napoleoni ja teiste suurte kindralite hulgas. See päev oli kogu riigis rahvuslikuks pühaks. President Poincaré pidas matmisel vaimustava kõne, milles ta muu seas üt-

Eesti Karskusliidu läkitus*)

4. üleriiklikuks karskusnädalaks 27. jaan. kuni 4. veebr. 1940.

Tänavune üleriiklik karskusnädal langeb ühte erakordsete aegadega. Maailma kohal hõljub verise tulikahju kuma. Rahvad ja riigid elavad rahu- tus teadmatuses oma homse päeva pärast. Raskused mitmesugusel kujul ei ole meidki jätnud puutumata. Kogu elule ja tegevusele on vajutatud tõsi- duse pitsat. Meid lohutab siiski teadmine, et otsene sõjaoht on meid jätnud puutumata. Meie kodud on veel alles. Meil on seni jäänud nägemata sõja- surma verised viirastused.

Kas on neil suurte tormide aegadel veel mõtet tegelda alkoholiküsi- musega? Mis mõte on veel karskustööl, kui üleöö varisevad riigid, kui inim- elu hävitamiseks on tööle rakendatud miljonid sõdurid miljonite masinatega? Mis tähtsus võib olla veel karskustööl ja noorte inimeste õpetamisel, kui kuulipildujad neidsamu noori, kelle pärast aastaid vaeva nähtud, nagu loogu maha niidavad? Milleks ehitada suurte pingutustega ja aineliste kuludega koolimaju, kui üksainus mürsk uhke hoone võib purustada nagu jõhkra ini- mese jalahoop sipelgapesa?

Eks kerki need ja mitmed teisedki küsimused meie südames. Need vaevavad meid ja teevad meie näod tõsiseks ja murelikuks. Me otsime kõigi maailma tabanud koleduste mõtet, ilma et me seda leiaksime. Ei ole või- malikki leida seda, sest meeletusel ei ole mõtet. Siiski — niikaua kui me elada tahame, me mõtleme aga ka olevikule ja tulevikule. Mõtleme sellest, kuidas elu elamisväärsemaks muuta ja kindlustada. Meil on põhjust arvata, et kord vaibub ka relvade hävitustöö ja tärkab uus elu varemets. See, mis on lõhutatud, ehitatakse jälle üles. Inimese loov vaim võidutseb kord ka kõige pimedamate ja trööstitumate aegade üle.

See vaim on see, mida meiegi peame endis kaitsema. Isegi siis, kui aja tormid näivad tema leegi nii väikeseks puhunud olevat, et ta veel vaevalt vil- kudes ligi maad roomab. Rasketel aegadel meie ei tohi iseendid kaotada. Säilitagem endi kõrgemad väärtused, elujõud ja usk tulevikku. Olgem kindlameelsed ja truud oma ideaalidele. Tuletagem meelde, et ajaloo kestes ei ole need esimesed rasked ajad, mis meie rahval on tulnud üle elada. On olnud veel palju ohtlikumaid päevi, kuid ikka oleme neist jälle üle saanud.

Tänapäeva olukordades on meil eriti tegemist veel majanduslike ras- kustega. Needki oleme seni ületanud. Nad võivad aga suurened. Ka alko- holi tarvitamine võib neid suurendada.

Keerulistes olukordades on suur väärtus selgel pääl. Alkoholi mõistust- tumestavat mõju me aga kõik tunneme.

Nii on meil küllaltki põhjust jätkata võitlust alkoholi vastu, korraldada karskusnädalat. See on meie seesmiste jõudude mobilisatsiooninädal. Ei ole nüüd aeg enese uimastamiseks, vaid töötamiseks ja tegutsemiseks. Meie rahvas kogu oma mineviku, oleviku ja tulevikuga, oma kultuuriga ja iseole- misega on hindamatu väärtus, on püsiv väärtus. Seda maksab kaitsta, selle eest maksab raskusi kanda. Tugevad närvid, kaine pää ja sitke tahe aidaku meid selles.

Kindlust, julgust ja usku endasse soovib kogu meie rahvale

EESTI KARSKUSLIIT.

*) Ettelugemiseks karskusnädala koosolekuil, aktustel ja jumalateenistustel.

les: „Kui iganes marseljeesi lauldakse, aega, mil Prantsusmaa pojad pidasid tuletatagu meelde seda vahvat, ise- orjusest paremaks surma.“
teadlikku sugupõlve, kes kõigest hin-
gest igatses vabaduse järele ja seda

„Nuori. Voima'st“.

ENK-liidu teateid.

Joogikohtade asemele karsked klubid!

Eelolev karskusnädal, mis korraldatakse 27. jaan. — 4. veebruarini, toimub klubilise tegevuse õhutamise tähe all. Loo-sungiteks on: „Joogikohtade asemele karsked klubid! Õlle ja viina asemele mahla-joogid!“ Karskusnädala sisustamiseks kirjastati E. Karskusliidu poolt brošüür, milles käsitletakse klubilise tegevuse küsimusi mitme meie seltskondliku kesk-organisatsiooni juhtivate tegelaste poolt. Juhtnööre ja brošüüre võib tellida Liidult.

Eesti Noorsoo Karskusliit soovib oma liikmes-organisatsioonil korraldada eeloleval karskusnädalal vähemalt üks karskuskoosolek või „Kevadiku“-õhtu.

„Kevadiku“ asjus.

„Kevadiku“ käesolev number oli kavatsetud välja anda Rootsi erinumbrina. Materjali kavatsetud numbrile kogunes aga niivõrd palju ja väärtuslikku, et need ei mahtunud ühte numbrisse. Sellepärast toimetust pidas otstarbekamaks kuues number täita uue sisuga ja sellest oleneski käesoleva numbri väljasaatmise hiline-mine, mida palume lahkesti vabandada.

1940. aasta esimene number ilmub ka h e k o r d s e s s u r u s e s R o o t s i e r i n u m b r i n a järgmise sisuga:

1. Tervitus Rootsi noortele — eesti ja rootsi keeles.
2. Kirjutis — välisminister prof. A. Piip.
3. Kirjutis — Rootsi Chargé d'Affaires Eestis S. Hellstedt.
4. Rootsi-Eesti suhted tuleviku valguses — prof. J. Tõnisson.
5. Rootsi ajaloost — mag. L. Loone.
6. Tänapäeva Rootsi juhtivaid mehi — prof. P. Wieselgren.
7. Carl Wilhelmson — prof. S. Karling.
8. Werner von Heidenstam — lektor G. Wieselgren.
9. Werner von Heidenstam'i luulet — prof. A. Orase tõlkes.
10. Rootsi Öppiva Noorsoo Karskusliit — S. Stenbom.
11. Karskustööst Rootsis — B. Mäelo.
12. Rootsi-Eesti kultuurisuhete süvendamisest — prof. P. Wieselgren.
13. Akadeemiline Rootsi-Eesti Selts — dr. O. Liiv.
14. Rootsi võimlemisest Eestis — nõunik A. Kalamees.
15. Turismimaa Rootsi — C. Fries.
16. Matkal Rootsis — A. Tiido.

Et „Kevadiku“ saamises ei tekiks

IV õpetajate karskuspäev.

lünka, palume tellimine 1940. aastaks kohe ära saata.

Haridusministeeriumi, Õpetajate Koja, Õpetajate Liidu ja Eesti Noorsoo Karskusliidu ühisel korraldusel toimus 29. detsembril 1939. a. IV üleriigiline õpetajate karskuspäev Tallinnas. Päeva juhatusse valiti Ants Roos ja Jüri Välbe, sekretariaati — P. Kohava, K. Meikop ja F. Olup.

Prof. dr. Hans Madisson kõneles teemal „Päri vus ja alkohool“ — selgitas teaduse uurimistulemusi alkoholi mõjust päri vusele ja jõudis järeldusele, et alkohol on rahva kehalise ja vaimse arengu vaenlane.

Dir. Ants Roos põhjendas karskuskasvatuse vajadust pedagoogiliselt. Soome ja Rootsi kogemused tõendavad koolikarskustöö tõhusust. Kooli õhkkonnas tuleb luua meelusus, mis võimaldaks õpilasil vastu astuda kiusatusile.

Soome koolinõunik F. Nurm i referaat pidi sõjalaulukorra tõttu ära jääma. F. Nurm i ettekanne „Karskuskasvatustöö Soome algkoolides“ on ilmunud „Eesti Koolis“ 1939, nr. 10.

Dr. J. Tork selgitas karskuskasvatuse võimalusi gümnaasiumes, kesk- ja kutsekooles. Murdealine noor on eriti otsiv, eeskujudele vastuvõtlik ja vajab teadliku kasvataja kaasabi. Õpetajad on vastutavad noorte arengus. Riik ei tohi jätta noori saatuse hoolde nende küpsemisaastais. Karskusõpetus peaks leidma kindla koha keskkooli ja gümnaasiumi õppekavas. Suur osatähtsus on noorte karskuskasvatustel ringel selles eas. E. Noorsoo Karskusliit jäägu murdealise noorsoo karskuskasvatustöö korraldajaks ja juhtijaks. Õpetajate Koja juurde moodustatagu eriline karskuskasvatustoimkond, mis teotseb tihedas kontaktis E. Noorsoo Karskusliiduga.

Õp. P. Kohava vaatles karskuskasvatustöö seisukorda ja võimalusi alg- ja täienduskoolis. Karskuskasvatuse võtetena on kasutatavad karskusõpetus, lootsuringide tegevus ja karskusvõistlusõpingud.

Läbirääkimistel kiideti hääks esitatud resolutsioonid, mille elluviimiseks ja haridusministrile teatavakstegevuseks moodustati toimkond, kuhu kuuluvad: Õpetajate Koja esimees A. Veiderma, Õpetajate Liidu esimees E. Murdmaa, Õpetajate Liidu Karskuskasvatustoimkonna esimees A. Roos, Eesti Karskusliidu esimees A. Kuum, E. Noorsoo Karskusliidu esimees J. Tork ja Naiste Karskusliidu juhataja H. Põld.

Uusi liikmes-organisatsioone ja kaastöölisi.

Pärast „Kevadiku“ eelmise numbril ilmumist on Liidu liikmeiks registreeritud:

1. Harjumaal Progümnaasiumi Humanitaarring.

2. Põltsamaal Kodutööstuskooli Kirjandusring „Säde“.

3. Pärnu Kaubanduskeskkooli Õppuring „Kiir“.

4. Kavandi Algkooli Noorteühing „Edu“.

5. Luhamaa Hariduse Seltsi Maanoorterling.

6. Varnja Algkooli N. Punase Risti Noorteühing.

7. ÜENÜ Kohtla Osakond.

8. ÜENÜ Laekvere Osakond.

9. ÜENÜ Valgjärve Osakond.

10. ÜENÜ Rakvere Osakond.

Uuteks kaastööliseks on registreeritud: Mihkel Kääro, Leho Lumiste, Inna Tago, Mihkel Saks ja Ilmar Laaban.

„Kevadik“ ilmub — 6 nr-it aastas. Tellimishind $\frac{1}{4}$ a. 75 s., $\frac{1}{2}$ a. 40 s., üksiknr. 15 s. Väljaandja: Eesti Noorsoo Karskusliit. Vastutav toimetaja prof. dr. A. K o o r t.

„Kevadiku“ toimetus: H. Mark (tegevtoimetaja), A. Laidsoo, V. Lang, A. Raska, I. Tork.

„Kevadiku“ toimetuse kolleegium: kunstn. Ed. Ahas, dr. A. Annist, insp. E. Jaanvärk, nõunik A. Kalamees, prof. E. Kant, prof. A. Koort, õp. A. Kuum, prof. J. Köpp, peainsp. J. Lang, dr. A. Luha, klj. J. Parijõgi, prof. E. Poom, dir. J. Port, insp. S. Pruuden, dir. F. Puksoo, prof. K. Ramul, prof. D. Rootsmäe, prof. P. Tarvel, dr. J. Tork, dir. K. Treffner, õp. R. Vokk, helilooja E. Võrk.

Kas on tellitud

Juhan Tork, Eesti laste intelligents?

Ettetellimine hinnaga Kr. 3.50

(müügihind Kr. 8) ära saata

31. jaanuarini 1940. a.

Õpetajate Kooperatiiv „KOOLIVARA“,
Võidu 10, Tartu.

Käesoleva numbriga on kaasas raamatu tellimiskaart.

„KEVADIK“

Noorsoo enesekasvatuse, elureformi ja isetegevuse ajakiri. Asutatud 1924. a.

„KEVADIK“ on vaimsete huvidega noorte ja noorsoo juhtide ajakiri.

„KEVADIK“ avaldab kirjutisi kõigilt noorsoo elualadelt; erilist tähelepanu pühendatakse enesekasvatusele ja elureformi-küsimustele.

„KEVADIK“ käsitleb järjekindlalt noorsoo-organisatsioonide juhtimisega seotud küsimusi, eriti pidades silmas kooli lõpetanud noorte org-e ja gümnaasiumide, kes- ja kutsekoolide õpilaste ringe.

„KEVADIKU“ ümber on koondunud laialdane ringkond aatelisi noori ja noortesõbralikke haritlasi. Toimetuse kolleegiumi kuuluvad: kunstn. Ed. Ahas, dr. A. Annist, insp. E. Jaanvärk, ülik. õppej. A. Kalamees, prof. E. Kant, prof. A. Koort, õp. A. Kuum, prof. J. Kõpp, insp. J. Lang, dr. A. Luha, klj. J. Parijõgi, prof. E. Poom, dir. J. Port, insp. S. Pruuden, raamatuk. dir. F. Puksoo, prof. K. Ramul, prof. D. Rootsmäe, prof. P. Tarvel, dr. J. Tork, dir. K. Treffner, õp. R. Vokk, helilooja E. Vörk.

„KEVADIK“ on kõige odavam ajakiri. Aastakäik (6 numbrit à vähemalt 16 lk.) maksab ainult 75 snt., pool a/k. 40 snt., üksiknr. 15 snt.

„KEVADIKU“ endistes aastakäikudes on rohkesti idealistlikule ja teotahtelsele noorusele määratud kirjutisi enesekasvatusest, elureformist ja isetegevusest, mis ei vanane, vaid säilitavad oma täisväärtuse ka läbi aastakümnete. Talitusest on püritud arvul saada-val endisi aastakäike (alates 1926. a.), à 25 snt. „Kevadik“ 1926—1938, 13 aastakäiku koos, maksab kr. 2.50, köidetult kr. 4.—.

Tellige „Kevadik“ igale koolile, igale noorsoo-org-ile ja igale noorele!

Toimetus ja talitus: Tartu, G.-Adolfi 18. Pk. 86. Tel. 2404.